

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 139. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm6449.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Det hellige Land.

Den Dag kommer nok, da Man ligesaavel i Nyaars-Tiden som i Middel-Alderen, ligesaavel i Skolen som i Kirken, kalder Palæstina det *hellige Land*, og vil grave nok saa flittig der, som i *Grækenland* og *Italien* efter *Old-Sager*, men endnu er Dagen ikke kommet, thi Landet har været besynderlig forsømt i den videnskabelige Tid, og altid vil Man finde, det ogsaa i denne Henseende danner en Modsætning til *Ægypten*; thi paa det ene Sted har Smaaheden efterladt sig store og paa det Andet Storheden kun smaa 140Mindes-Mærker og hist finder Man Spor af langt mere men her af langt mindre end Man veed der har været og virket. *Salomons-Templet* sank i Grus, længe før endnu *Parthenon* kastede Glands paa Grækernes forgudede Vidskab, Billed-Støtter og Hieroglypher landsforviste *Jehovah*, og af det andet Tempel blev, efter Herrens Ord, ei Steen paa Steen, saa de Old-Sager, Man der skulde finde, maatte vel mest være Papyrus-Ruller i Leer-Kar; thi ligesom det er sagt, at Laden, hvori *Moses* svømmede paa Nilen, var af *Papir-Flæg* (Byblus) saaledes maae vi sige, det var ogsaa paa en Maade i Papyrus-Baaden *Moses* og alle de Store i Israel svømmede paa Tidens Strøm til os, thi *Jøderne* holdt kun Øie med deres Historie, men skaffe os kanske nu, naar de see den vel optaget, en *ebraisk* Amme til den, som godt kan behøves.

Det var tilvisse kun en liden Plet af Jorden, *Jehovah* forbeholdt sig og skiænkede *Abraham* sin Ven, selv naar Man seer paa de naturlige Grændser, som er *Libanon* imod Norden, *Euphrat* mod Østen, *Parans Ørk* mod Syden, og *Middel-Havet* mod Vesten; men skiøndt Løftet ogsaa lyder paa hele denne Strækning, var det dog kun i *Davids Tid*, Israels Erobringer hardtad gik saa vidt, og hvad der virkelig blev deelt mellem de tolv Stammer var endnu meget mindre. Det var nemlig kun *Gilead* østen for *Jordan*, og den beboelige Deel af Landet vestenfor, hvor dog *Philisterne* beholdt *Sø-Kysten*, lige op til *Jaffa* (Joppe), som altsaa var *Ebræernes* eneste *Sø-Stad*, uden sikker Havn, og indsluttet af Bjerge, der aldrig synes at have havt ret fremkommelige Veie. Vel kaldes det fra Arilds-Tid Landet som flyder med Mælk og Honning, maa ogsaa have været velsignet, siden det ernærede saamange Indbyggere og udholdt saamange Plyndringer, men dog er det ingenlunde saa varmt og frugtbart som Man skulde slutte efter 141dets Beliggenhed (mellem 30 og 34 Gr. N. B.), deels fordi Jords-Monnet er meget *høilændt*, og deels fordi *Jordans Slette*, siden *Sodomas* og *Gomorras* Undergang, er langt fra at være "som *Ægypten* og Guds Have," men er tvertimod en skaldet Ørk, med en eneste deilig Græs-Holm (Oase), hvor fordem *Jericho* laa og Alting duftede af den berømte *Balsam*, hvortil der nu ei mere findes Tegn. Hvordan det egenlig hænger sammen med det saakaldte "*Døde Hav*" denne, efter de Natur-Kyndiges Sigende, *mageløse Indsø*, hvori *Jordan* taber sig, er endnu en Hemmelighed, da den ei er beseilet eller undersøgt, siden de Romerske Soldater stagede sig om ved Bredderne for at samle det saakaldte *Jøde-Beg*; men *Abrahamiten Moses* er gyldigt Vidne om hvad *Abraham* saae, Forvandlingen af den deilige Egn til et Brandsted. Dette Øde strækker sig lige op til Bjergene, hvor *Jerusalem* ligger (under henved 33 Gr. N. B.) 26 Miil vesten for *Damask* og otte Miil østenfor *Jaffa*, saa det har været den mest *afsides Hoved-Stad* i hele Verden, hvor der gik ingen *Lande-Vei* igiennem, men hvortil, saa at sige, kun smalle Stier førde, og derfor blev den saa seent navnkundig blandt Folkene. Ja, selv nu, da dog *Zions* Bjerg er blevet langt meer bekendt end *Roms* de syv Høie, trættes Man dog om, hvor *Zion* egenlig er at finde, saa det er først ganske nyelig, Man blev temmelig sikker paa, at det er *Bjerget* mod Sønden, *udenfor* det nuværende *Jerusalems* Mure, hvoraf, blandt meget Andet, følger at den saakaldte *hellige Grav indenfor* Muren, hvor Man giennem femten Aarhundreder knælede sig træt og giøgledede med *Blænd-Værk*, den har *Jesus* aldrig hvilet i! *Konge-Gravene* er ogsaa først nyelig opdagede og vente endnu paa den omhyggelige Undersøgelse, hvortil de fremfor alle andre Klippe-Huler indbyde Menneske-Aanden.

Spørge vi om andet frugtbart Land end *Jericho-Holmen*, 142og *Dschiddin* (Engaddi), en ligedan Plet (Oase) vestenfor det døde Hav, da vises vi deels *sønderpaa* ned imod *Ægypten* til *Bethlehem* og *Hebron*, hvorom Ingen dog veed ret Beskeed, deels vesterpaa til Kyst-Landet hvor *Joppe* og *Rama* laae, og endelig nordpaa, hvor *Sichem* og siden *Samaria* laae, paa *Ephraims Bjerg*, og hvor Man endnu finder blomstrende Egne med rige Korn-Marker og Oliven-Skove. Her, hvor *Josephs* Been og *Josvas* hvile, seer Man ogsaa endnu Grav-Kamre saa store og saa prægtige, i persisk og ægyptisk Stil, at Man kan ikke tvivle om, det jo var til faldne Høvdinger i Israel, de baade blev udhulede og prydede.

Dog, ligesom det er om Egnen ved *Genesareth*, *Josephus* udtømde sig i Lov-Taler og kunde dog ei finde Ord til ret at udtrykke dens mageløse Yndighed og vidunderlige Frugtbarhed, saaledes har den ogsaa ganske indtaget de nyeste Reisende, saa de finde det rimeligt nok, hvad *Josephus* melder, at her paa *Flakke-Bjerget* med de yndige Skraaninger ned til den deilige *Sø* med de søde Vande, voxer Alt hvad Man vil saae og plante, frodig, Nordens Træer og Vexter ved Siden ad Ranken og Palmen. Her, hvor det synes som alle Himmel-Egne havde forenet sig om at vise Verden et Glimt af Edens Have, maa Man da vel tænke ophører Virkningen af det døde Hav paa *Jordan*, som gennemstrømmer *Genesareth* eller *Søen* ved *Tiberias*, og dette Landskab var det som i *Jesu* Dage kaldtes *Galilæa*, altsaa hvad Evangelisterne kalde hans *Fædreneland*, *Kapernaums*, *Canas* og *Nazareths* Egn. Denne Egn maa vi i alle Maader lægge vel Mærke til, thi her ligger ikke blot de berømte Bjerge *Thabor* i Midten og *Carmel* ved Havet, men her gik alle Dage *Konge-Veien* giennem det hellige Land og til *Jerusalem*, blandt Andet, fordi ved *Carmel* ligger *Akre* (Akke, *Ptolomais*), som har den bedste 143Havn i Landet (der aldrig kom i Israels Vold) og agtes for *Nøglen* til det. Her er ogsaa den større

Høi-Slette eller Flakke-Bjerget *Esdraelon* (*Jisreels Slette*) den store *Val-Plads*, hvor Erobrerne udfoldede deres Krigs-Hære og en heel Legion i Romer-Tiden havde sit Borge-Leie.

Dog var det ikke her, men sydlig ved *Jericho*, paa Høiden af *Jerusalem* i Midten af Landet, at Israeliterne under *Josva* gik over *Jordan* og gjorde deres første Erobringer vestenfor den, som det findes beskrevet i den saakaldte *Josvas Bog*, der fortsætter *Mose-Bøgerne*, men synes dog først at være skrevet henimod *Konge-Tiden*.

Det var ved Foraars *Jævnøgn*, da der var Høivande i *Jordan*, ligesom i Høstens Tid, da gik Israel over Floden og saasomt Præsterne, som bare Herrens *Ark*, satte deres Fødder i Vandet, da skildtes det ad, paa underlige Maader, ligesom det røde Hav fordum: hvad der var paa venstre Haand, løb ud i Salt-Søen, men hvad der var paa Høire optaarnede sig og stod stille, og Præsterne blev staaende med Arken midt i Floden mens hele Folket gik over, og *Josva* udmeldte tolv Mænd af Israels Stammer, som skulde tage hver sin Steen af Flod-Sengen og stille dem op paa den første Leir-Plads vestenfor *Jordan*, til et uforgiængeligt Mindes-Mærke om den underlige Gierning, *Jehovah* gjorde, til Pant paa, at Han vilde være med *Josva* ligesom Han havde været med *Moses* *Josva-Bogen 3..

Derpaa slog *Josva* Leir ved *Gilgal* med en Krigs-Hær paa 40000 Mand, og *Jerichos* Mure faldt af dem selv for Lyden af *Jehovahs* Lur, da Præsterne i sex Dage havde baaret Arken omkring Byen og stødt saa paa den Syvende i syv Basuner, hvortil hele Folket istemte Fryde-Raab, og *Josva* lod Indbyggerne springe over Klingen, opbrændte og ødelagde Staden og ønskede, at hvem der bygde den igien 144maatte miste sin Første-Fødte, naar han lagde Grund-Stenen, og sin Yngste, naar han hængde Portene**Josvab.* 6..

Landet var fuldt af Nisse-Konger, saa hver Stad for det Meste havde sin, men den Ypperste i Sønden var dog *Adonibesek*, Kongen i *Jerusalem*, og i Norden *Jabin* Kongen i *Hazor*, ved *Merom-Søen*, og med dem og deres Hjelpere holdt *Josva* to Hoved-Slag som afgjorde Landets Skæbne.

Mest berømt er det første Slag blevet, som stod ved *Gibeon*, og *Gibeon* var en Fristad, der kunde maale sig med de største Stæder i Landet, men havde sluttet Forbund med Israeliterne, hvorfor den blev beleiret af fem Konger, med *Adonibesek* i Spidsen, og da kom *Josva* til Undsætning og overraskede Cananiterne, saa de holdt ikke Stand men tog Flugten, og leed endnu meer af Hagel-Stene som Herren lod regne over dem, end af Israels Sværd. Seieren var fuldstændig og alle de fem Konger, som skjulde sig paa Flugten i Hulen ved *Makkede*, blev fanget levende, og *Josva* lod Folket træde dem paa Nakken for at aflægge al Frygt, og hængde saa de fem Konger i fem Træer til Soels Nedgang, da de blev taget ned og smidt ind i Hulen, hvor de krøb i Skjul og Hulen stoppedes med Steen. Paa den Dag sagde *Josva*: stat stille, Soel, over *Gibeon* og Maane over *Ælons Dal*, og staaer der ikke skrevet i *Kæmpeviser-Bogen*, at Solen blev staaende midt paa Himlen til Israel havde hevnet sig paa sine Fiender, saa Mage til Dag har Man aldrig seet enten før eller siden, at Gud saaledes hørte et Menneskes Bøn som da han stred for Israel **Josvab.* 10..

Efter denne Seier, og den ved *Merom-Søen* over Kongerne i Norden, indtog *Josva* mange faste Stæder og deelde derpaa Landet mellem Stammerne saaledes, at *Juda*, 145 *Benjamins* og *Simeons* Stamme fik Sønder-Landet til *Jerusalem*, *Ephraims* og den halve *Manasse* Stamme fik Land-Ryggen eller Flakke-Bjerget, *Nephtali* og *Sebulon* fik det deilige Land ved *Genesareth*, *Asser* fik Egnen ved *Karmel* og *Akke* (*Akre*), og *Dan* fik sin Part ud til *Jaffa*; men dog var det langt fra at alle Kananiternes Stæder i Bjerg-Egnen og paa Kysten blev indtaget strax. *Tabernaklet* med *Arken* fik sit Stæde ved *Sichem* i *Silo*, blandt *Ephraims* Børn, og *Leviterne* fik ikke en Fods-Bred Ager-Land, men 48 adspredte Byer med Overdrev til Græsgang, og deriblandt de sex *Fri-Stæder* for dem der begik Vaades-Drab. Selv tog *Josva* Arv med sin Stamme paa *Ephraims* Bjerg og boede i *Thamna-Sarach*, til han døde, hundrede og ti Aar gammel, og ligger sammesteds begravet**Josvab.* 12-24..

Ved denne Ebraiske Landnams-Saga er det især at mærke, at en Lignende hos Old-Tidens øvrige Hoved-Folk vilde agtes uskatteerlig og maa da, som mageløs, sagtens være det; men i Sammenligning, ei engang med *Mose-Bøgerne* men med de Ebraiske Kilder i det Hele, er den kun maadelig, og maa være temmelig seent forfattet, uden andet skriftligt Grund-Lag end *Kæmpe-Viserne*, den gamle *Jorde-Bog* og *Josvas* Afskeds-Tale. Det gaaer nemlig med Folk i det Store som i det Smaa, at i Førstningen naar de har bosat dem, er de saa sysselsat med det Nærværende, at det kun er flygtig de komme Fortiden ihu, men naar Man sammenligner Tiden mellem *Moses* og *Samuel* med den mellem *Lykurg* og *Solon*, seer Man dog strax, at *Ebræerne*, i Forhold til *Grækerne*, har sørget ypperlig for Historiens Fuldstændighed. Blandt de anførte Steder, hvoraf de Flestes Beliggenhed er uvis, maa *Merom-Søen* vel, som *Josephus* vil, være *Samachonitis*, nordligst i Landet, som *Jordan* flyder igiennem ei langt fra sit Udspring.

146Af Miraklerne har det om *Jordan* været almindelig troet blandt *Jøder* og *Christne* og maa findes at være i sin Orden, men det med *Solen* har naturligviis gjort mest Opsigt og draget Striden om den *Copernikanske* Formodning over paa vildfremmede, bibelske, Enemærker, hvad der er saameget latterligere, som den gamle Saga-Skriver, ligesaa troskyldig som hans Frænder i Middel-Alderen, beraaber sig paa en *Kæmpe-Vise*, som sin eneste Hjemmel. De Skrift-Kloge synes imidlertid ei engang at have lagt Mærke til, at saalænge Solen er oppe er Maanen overflødig, og at hvor Gud har gjort saamange øiensynlige Mirakler som i Israel, maa Man dog sagtens kunne skielne dem fra hvad rimeligviis kun en daarlig Pen har

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gjort af et godt Vers.